

tilaisuudet suositeltavat tarkoituksen mukaisina toimenpiteinä.

5) Kokous velvoittaa osastoja asianomaisten toimikuntien kautta muiden lehtien levityksen ohella kiinnittämään erikoista huomiota Toveritar lehden levittämiseen.

Myöskin on osastojen valittava Kirjeenvaihtaja Toveritar lehdelle joiden paikkakuntakirjeissä on sivuutettava kaikki kuivat kokoukselostukset ja siihen sijaan selostettava tapahtumia ja seikkoja, jotka koskevat yleisiä työläisnaisten rientoja ja harrastuksia paikkakunnalla.

Pensivallokomitea:

Hulda Helve. Tyne Kaivola.
Anna Leppänen.

Kokous lopetettiin sillä toivomuksella, että ainakin edustajat ottaisivat toimiakseen naisten valistamiseksi kaikella tarmolla ja koettisivat saada kaikkia naisia innostamaan samaan asiaan. Kokouksen loputtua kuului joku kysyvän koska taas pidetään samallaisia kokouksia, ja se todistaa, että naisten valistamistyö on saanut todella tähän asiaan innostuneita toverittaria mukaan. Kokous oli laatuun ensimmäinen alallaan, ja niin ollen merkkipäivä järjestyneiden suomalaisien naisten historiassa. Jatkuva innostusta kaikille naisille.

Julia Mäkipirta.

on elinkautinen tuomio. Jos sällit, niin autan sinua pakenemaan. Ke-viällä en voinut enempi edukseen tehdä, kun minut siirrettiin täältä pois. Etkä sinä apuani tahtonutkaan. Nyt olen päässyt vartijaksi tähän vankilaan ja voin päästää sinut pakene-maan, sekä toimittaa sinut kahden maun pakenevan mukana Venäjälle.

XITI: (Mietti hetken.) Olen valmis. Tee mitä voit.

VAHTISOTILAS: (Aukaisee oven ja nainen pukeutuu, jonka jälkeen lähtevät varovaisesti. Näyttämö hetken tyhjä, mies tulee takaisin hengästyneenä.)

—Nyt vihdoinkin saan rauhan sydä-melleni. Saatoin hänet tuonne raa-taan. Käskikädessä juoksujaakaa rien-simme ja kevyttä oli kulku kuten en-nen nuorena. Nuoruutemme ensilem-pi leimahteli povessani, vaan sen tun-telle ei ollut aikaa, ei edes sanoja haaskata, hyvällyä sitä vähempi, sillä henki oli kysymyksessä, se ai-noa mikä enää pelastettavissa oli.

Katajanokan rannassa odotti venhe, kaksi pakenevaa sinä istui soutimis-sa. Sigrit sai peräsimen ja synkkään syys-yöhön katosi venhe aaltoilevalle merelle.

Ja nyt minä riennän tiedottamaan, että yksi vanki oli taas ikkunan kaut-ta paennut. (Menee.)

Esirippu alas.

Ne Pietarin puutalot

Niistä Pietarin puutalojen poltta-misista ovat porvarit pitäneet suurta ääntä, että kuinka typeriä ovat bol-sevikit, ne vain polttavat ja hävittä-vät. Kun tässä muistuu mieleeni e-räs pieni tositarina noin kaksikym-mentä vuotta sitten, joka tavallaan puhuu niiden "bolsujen" puolesta täs-sä asiassa, niin kerronpa sen.

Palvelin Pietarissa eräässä perhees-sä, eli niinkuin heitä sanottiin "her-rasväessä." Tämä perhe omisti erään pajan, josta luonnollisesti saivat voito-ta, eli toisin sanoen herrastelivat työlläntensä työn tuloksilla. Ostivat-pa lisäksi rautasulimon toiselta puo-len katua ja sen mukana saivat ison kappaleen maata. Siihen tyhjälle ton-tille he rakennuttivat itselleen ko-maan asunnon. Kaikki sen ajan mu-kavuudet otettiin huomioon tätä her-rasväen asuntoa rakennettaessa. Sii-hen kauniiseen taloon sitten muutet-tiin asumaan. Ympäristössä asuvat ih-mettelivät, kuinka herrasväki tulee asumaan niin lähelle tehdasta.

Koko suuri talo oli tämän yhden ainoan perheen asuttavissa. Aistik-kaasti oli kaikki laitettu ja käytän-nöllisempää huoneustoa tuskin voi-tiin esätä kuvitella. Keittiökin oli kaunis ja tilava, puhumattakaan muista huoneista, joita oli kuusi-toi-ta ja sen lisäksi kaikki muut muka-vuudet, ruoka- ja vaatesäiliöt y. m. Kelpasi siinä oleskella sen kauneu-den keskellä.

Sanotulla maakappaleella oli pari puutaloa. Toisessa asui sulimon yö-vahti ja ajuri. Talossa oli kolme ha-vosta vain vartavasten huvijoulu varten. Toisessa puutalossa asui ren-gin tahi sanokaamme kadunlakaisija, joka teki kaiken puhdistustyön ilko-na. Hänellä oli vaimo ja kaksi lasta ja vielä lisäksi äiti hoidettavana. Mitättömän pieni oli se puutalo, jossa näin monta ihmistä asui. Sillä he söivät ja nukkuivat nuo viisi hen-keä, kätivät ja kärsivät.....

Muistan eräänkin kerran, kuinka rengin vaimo kerran valitti, että hei-dän keittiön uuninpiippu ei lainkaan vedä, vaan kaikki savu tulee sisäl-le ja heidän pieni lapsensa aivan tukeh-tuu savuun. Pyysi minun puhumaan herrasväelle, kun ei itse uskaltanut mennä valittamaan niistä epäkol-dis-ta, joita heillä oli vastuksina. Toivoi että puhuisin asiasta rouvalle ja hän saisi puhua vuorostaan herralle, jon-ka velvollisuus olisi toimia jotakin heidän hyväkseen. Mutta parannusta

ei kuulunut. Talvi oli tulossa ja pak-kanen kihltyi ja rengin perhe oli aivan paleltua. Eivät voineet edes keittää, kun oli savuun tukehtua, jos tulta piti kauemmin.

Usein otin rengin vaimon keittopa-dan herrasväen keittiön uunin pääl-le. Sitä sain muistutukseen, että sitä on heti lakattava. Puolustauduin ja selitin, että siihen on pakko kun niillä ihmisillä ei ole uuni kunnossa, niin pitää kai heitä auttaa. Erään kerran taas myöhään illalla, kun kaikki oli keittiössä puhtaana ja val-mina, sattui rouva tulemaan ja huo-masi jälleen saman muutan keittopa-dan tulella, niin rouva vihasta kihisi ja meni menojaan, että silkkihameet kahtisivat. Siinä tuoklossa oli herra edessäni uhkaavana ja torui minua tottelemattomuudestani. Puolustau-duin entisillä väitteilläni, etteivät ihmiset siellä voi asua ellei heitä ku-kaan auta. Miksi ei ole korjattu uu-nia ja savutorvea? Herra mahtipon-tisesti huomautti, että palvelijan asia ei ole huolehtia sivullisten asioista, eikä heidän puolestaan myötäänsä napista. Tullee ainoastaan huolehtia isäntävien hyvinvoinnista ja pitää huoli oman talon järjestyksestä ja siisteydestä, ruuasta ja puhtaudesta.

Olin ollut samassa palkassa neljä vuotta keittäjänä ja olin oppinut kun-uloittamaan isäntäväikeäni kunnan ih-misiinä, mutta tämän väittelyn peräs-tä silmäni aukenivat. He riisuivat itseltään sen "sivistyneen" ulkokuo-ren ja seisoivat edessäni kuin alastomi-na raakalaisina. Silloin tulin sel-västi luomaamaan, että heissä ei ol-lut hituistakaan ihmisellisyttä eikä velvollisuuden tuntoa. — Eivät käe-keneet minua pois. Ja vaikka olisivat senkin tehneet, en kyllä olisi men-nyt anteeksi pyytämään käytöstäni. Tunsin, että olen oikeassa ja silloin ei sovi anteeksi pyytelemineen. An-noin valolle patansa enkä puhunut mitään koko kinastelusta. Jos hän sen olisi saanut tietää, niin olisi hän aikanut surkuttelemaan minua, että syyttä jouduin heidän takiaan saa-maan harmia. Lopputulos kuitenkin oli hyvä, sillä jopa nähtiin ensimäi-senä arkipäivänä rengin asunnon ka-tolla murari korjaamassa savutor-vea.

Tällaisia hökkeitä ovat ne Pie-tarin puutalot, joista sitä melua on pidetty. Ne ovat olleet ihmisten ki-tutuskammiota ja juuri ovat olmaan lämmitysaineksi. Ei ole pahimmak-si, vaikka ne pois hävitetään ja ni-den tilalle lasketaan puhtaita kenttiä ja kauniita kasvitarhoja.

Venäjän työläiset ovat valloittaneet ne kauniit kodit asunnokseen ja nyt hävittävät ne kurjat hökkelit koko-naan maan tasalle. Mitä siihen on kehtää sanomista. Eikö se ole juuri niin, kuinka sen asian pitää olla.

Muistelen tässä myös niitä venä-läisiä tyttöjä, jotka olivat niin nöy-riä ja ystävällisiä. Nyt hekin ovat nousseet vaatimaan osansa. Ja min-kä he ovat voineet itselleen valloit-taa, sen he myös pystyvät itsellään säilyttämään — kuten on nähty. Nähe-tä kunnan ihmisistä, ulrautuvasta, työntekevistä kansasta on maailman silmissä tehty raakalaisia ja heidän päälleen on kaikenlainen likatulva kaadettu.

Päinvastoin olkoon heidän tekonsa koko maailman työläisille hyvänä esimerkkinä. Innostakoon se meitä vastimaan oikeuksia itsellemme. Kun kaikki työläiset ymmärtävät seurata heidän esimerkkiään, niin jopa ker-ran koittaa sellainen aika jolloin hävitetään kaikki hökkelit ja työläis-ten kitutuskammiot ja rakennetaan uudet ja ajanmukaiset kodit tilalle.

Katri Heikkinen.

— Luokkataistelija ei ole se, joka sanoo sitä olevansa, vaan se, joka to-distaa sen teoillaan. Hankkimalla uu-den tilauksen Toverittarelle, on todis-tus, että edistät luokkataistelua.

Nikolai Lenin'ille

*Proletaari urho uljain, orjaluokan ystävä,
miljoonien rakastama, ihailema olet sä.
Eihän sua tänne tuonut ryysyläisten joukkohon
pakko, säädystäsi sun työn aateloimaan arvohon.*

*Ei, sun johti suuri sydän, jalo ihmisrakkauts,
sorrettujen huokaukset, miljoonien kidutus.
Eihän voinut vaiti olla syyttömien sortuissa.
Ei sä nousit, huusit: "Kansa, pelastus on taistossa!"*

*Nähtiin sinun meidän eestä pakolaisna kulkevan,
kuultiin sinun toivon sanat kärsineille kuiskivan.
Nuoruutesi, elämäsi aatteelle sä pyhittit,
valonlipun alle nostit sanoin sadat sankarit.*

*Sulle kaikuu kiitosvirsi sielujemme kätkeistä,
sulle tunteet tulvi, sulle sydämemme sykintä.
Sua kiittää sarronlapset hiljaa joka salossa,
tarinoitaan aina illoin pienen päreän valossa.*

*Emmehän sun rakkauttas' muuten voine palkita
kuin: me sinun rinnallasi tahdomme ain' taistella,
että ennen elos' iltaa ihanteisi ihanan
nähdä saisit voittajana yli suuren maailman.*

—Wm. Lahtinen.

KOHTALOITA

(Mukaellut "Työläisnaissessa" julaiss-tusta kertomuksesta L. W.)

(Näyttämö. Punavankija tuodaan ammuttavaksi ja toisia tuodaan kat-somaan tuota julmaa murhaamista. Naisia ja miehiä ja keskenkasvuista poikasia, kaikki seisovat haudan par-taalla. Viimeisenä tuodaan nuori, rei-pas päällikkömies. Elonvoimaa uh-kuu hänen jäntevä vartalonsa. Muuta-mia valkokaartilaisia seisoo pyssyt kädessä.)

(PUNAPÄÄLLIKKÖ: Paljastaa rin-tansa ja selsoo reippaana, ja rohke-ana lausuen sanat:) Päin aurinkoa kirkkaan talvaan alla, ostan mä va-pauteni kuolemalla. Nyt ampukaa te kurjat konnat! (Silloin pamahtaa, jolloin tuo uhri kaatuu ja kuolee, katselijain joukosta kuuluu huokauk-sia ja nyyhkytyksiä.)

XITI: (Suaillinsa kääriintynyt vai-mo valpuu maahan, kukaan ei koske häneen. Vangit seisovat ja odottavat komennusta.)

VARTIJA: (huutaa) Vangit, kää-nös, eteenpäin, mars! (Kaikki mene-vät paitsi äiti jää paikoilleen.)

VAHTISOTILAS: (Keski-ikäinen mies, ottaa äitiä käsivarresta ja ve-tää ruumiskasan luo, johon on juuri ammuttu useampia samaan joukkoon.)

XITI: (Aukaisee silmänsä ja ru-koilevasti katseensa lähettää mie-heen, Sopertaa:) Mikä häiritkö, an-takaan minun kuolla. Minä tahdon kuolla poikani luo sallikaa se edes!

VAHTISOTILAS: (Jonka kädet hervahtavat, hän änkyttää vavisten:) Sinäkö, Sigrid, äitiä! Sinäkö lap-suuteni lemmitty, täällä punavankina.

XITI: (Joka ei tuntenut miestä, katsoo hetken hämmästyneenä, ko-hottaa sitten kätensä poikaansa koh-den ja lausuu:) Niin, minä! Ja tuos-sa makaa jätteet nuoruutemme ensi-

lemmestä. Kuin koiran sinä minut petit ja jätit köyhän tehtaan työn. Oletko polkaasi ennen nähnyt? (Kat-sele nyt, katsele tarkkaan. Katsele nyt saallstasi! (Hänen äänensä vä-risee vihasta ja kätensä purlstuvat nyrkkiin ja silmät iskevät tulta.)

VAHTISOTILAS: (ottaa äitiä hel-lästi kiinni ja nostaa hänet ylös.) Paljon olet saanut elämässäsi kär-siä. Mutta nyt teen minä kaikkeni sinun pelastamiseksi.

XITI: (Kohottaa nyrkin) Elämässä pakenit, sinuako kaipaasin kuolemas-sa? Pakene näkyivistäni konna!

(Vahtisotilas taluttaa hänet pois näyttämöltä.)

Esirippu alas.

Toinen kuvaelma.

(Vankila kullisit, joissa on ikkuna. Äiti lepää vuoteella, joka on kurjan näköinen. Hän nousee ylös ja käve-lee levottomana aivan kuin odottaisi jotain, puhuu itsekseen:)

— Milloin on koittava se päivä, jolloin koko maailman työnorjat he-räävät vaatimaan oikeuksia. Sen päivän toivoin näkeväni. Kunpa työn tasavalta olisi maailman herrana. (Huokaa mieltii.) Milloinkahan minä pääsen vapaaksi tästä helvelli-sestä pesästä, jossa ei kuule muuta kuin tuon kiroton kuularuiskun räti-nän, niin kaameana kuin tuomlopäi-vän pasuuna. Se näyttää elon viljaa, rivi riviltä kaatuu punavankija, sy-viä kuulen huokauksia..... Sydäntä vihlovia avunhuutoja, voihketta ja kuolon korinaa..... Ei parhainkaan pappi kykene kuvaamaan helvetin kauhuja sanoillaan niin hirvääksi kuin Suomen valkosudet laittoivat voittotunjensa elämän ja teurastuksen.

VAHTISOTILAS: (tulee ikkunan-taa ja koputtaa kalterehin, kysyy:)

— Sigrit, oletko vielä elossa?

XITI: Olen.

VAHTISOTILAS: (puhuu) Sinulla